

дорах міжнародного значення на півдні степової зони України. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2021, Т. 23. С. 4–16.

4. Чорнобильський науковий хаб. *Науково-практичний журнал*. 2023. № 5, вересень. С. 34–41.

МІЖНАРОДНІ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ДОВКІЛЛЯ: АДАПТАЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Круглов В. В.

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Харків (Україна)*

e-mail: Vitalii.Kruhlov@khpі.edu.ua

Відновлення навколишнього середовища стало ключовим напрямом глобальних зусиль, спрямованих на усунення збитків, спричинених як природними, так і антропогенними катастрофами. У поствоєнних ситуаціях проблема відновлення екосистем, управління забрудненням і відновлення стійких громад загострюється через обмежені державні ресурси та складні структури управління. Державно-приватне партнерство (ДПП) стало ефективним механізмом вирішення зазначених проблем, поєднуючи досвід і фінансові ресурси обох секторів.

Державно-приватне партнерство реалізується шляхом угод між органами державної влади та приватними підприємствами про співпрацю, що спрямовано на надання державних послуг або реалізацію інфраструктурних проєктів. Вказані партнерства використовують сильні сторони обох секторів: державні регуляторні повноваження та довгострокові цілі з ефективністю, інноваціями та доступом до капіталу приватного сектору. У контексті відновлення навколишнього середовища ДПП може сприяти широкомасштабним проєктам, як-от лісовідновлення, рекультивация земель і ліквідація забруднення, водночас гарантуючи, що стійкість навколишнього середовища є пріоритетом поряд з економічним зростанням.

Дослідження вказують на необхідність розробки та впровадження єдиної доктрини національної еколого-економічної безпеки, яка передбачала б, серед іншого, використання комплексу механізмів та інструментів спрямування зусиль держави та економіки цілеспрямовано вирішувати наявні екологічні проблеми [1]. Завдяки інтеграції приватного сектору з державними можливостями партнерство може ефективніше реагувати на екологічні виклики, ніж лише державні зусилля. Гнучкість ДПП дає змогу запроваджувати передові технології, як-от біоремедіація та екосистемна інженерія, які є критично важливими для масштабних проєктів відновлення.

Кілька країн запровадили успішні ДПП для відновлення довкілля, запропонувавши цінний досвід для України. Одним із найпомітніших прикладів ДПП у відновленні навколишнього середовища є програма Superfund у США, започаткована для очищення сховищ небезпечних відходів. Приватні підприємства, часто

відповідальні за забруднення, повинні фінансувати та проводити очищення, тоді як органи влади контролюють дотримання стандартів безпеки [2]. Зазначена модель виявилася ефективною у відновленні токсичних місць по всій країні, особливо в поєднанні з передовими технологіями контролю забруднення та відновлення екосистем.

У багатьох випадках ЄС надає пріоритет проєктам, які включають ДПП, наприклад, у будівництві промислових зон, фотоелектричних парків, центрів високіх технологій тощо. З огляду на важливі кроки, які ЄС робить щодо кліматичних заходів, існує великий інтерес до того, як фінансові інструменти можуть сприяти досягненню цілей Паризької угоди щодо зміни клімату. Експерти Світового банку вважають, що десятиліття глобального осмислення ДПП можуть бути відправною точкою [3]. Приватні підприємства разом із державними органами беруть участь у фінансуванні та реалізації проєктів, спрямованих на відновлення екосистем і сприяння сталому землекористуванню.

Україна стикатиметься з надскладними проблемами у своїх зусиллях з відновлення навколишнього середовища після війни, яка вже завдала великої шкоди екосистемам, забруднила річки та ґрунти і порушила біорізноманіття. Адаптація міжнародних моделей ДПП до контексту України вимагає ретельного розгляду її соціально-економічних реалій, нормативно-правової бази та потенціалу управління.

Успішне ДПП залежить від стабільного та прозорого правового середовища, яке забезпечує підзвітність і справедливий розподіл ризиків та вигод. Законодавча база України для ДПП залишається недостатньо розвиненою, особливо в екологічних секторах. Незважаючи на те, що країна досягла значних успіхів у реформуванні законодавства про державні закупівлі та інвестиції, подальша гармонізація зі стандартами Європейського Союзу буде важливою для залучення приватних інвесторів до екологічних проєктів. Міжнародні моделі підкреслюють важливість нарощування потенціалу шляхом навчання, передачі знань і технічної допомоги з боку міжнародних організацій. Для України партнерство з європейськими та світовими інституціями могло б забезпечити необхідну підтримку для впровадження передових технологій відновлення навколишнього середовища.

Фінансування відновлення довкілля в Україні вимагатиме інноваційних фінансових механізмів. Міжнародний досвід показує, що поєднання державних коштів, приватних інвестицій і міжнародних грантів може створити стійку модель фінансування для масштабних проєктів (наприклад, використання «зелених» облігацій та інвестиційних фондів впливу на навколишнє середовище виявилось успішним у фінансуванні ДПП екологічних проєктів).

Адаптація міжнародних моделей державно-приватного партнерства для відновлення довкілля створює для України і певні можливості. Спираючись на успішний досвід економічно розвинених країн, Україна може розробити структуру ДПП,

адаптовану до потреб післявоєнного відновлення. Основою буде створення відповідних нормативно-правових актів, розбудова потенціалу, інноваційне фінансування та залучення громадськості. Оскільки Україна відновлює свою інфраструктуру та екосистеми, ДПП відіграватимуть ключову роль у забезпеченні того, щоб екологічна стійкість слугувала основою зусиль з відновлення природного середовища на основі поєднання державного та приватного секторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Public-Private Partnerships in Natural Resource Management as a Basis for the Implementation of the Ecological and Economic Security Doctrine of Ukraine's Development / I. Taranenko, V. Kruhlov, T. M. Stepanenko, G. Moroz, V. Lebedchenko. *International Journal of Professional Business Review*. 2023. № 8(6). P. 25. DOI: 10.26668/businessreview/2023.v8i6.2315.

2. Cooper C. M., Wardropper C. B. Environmental, public health, and economic development perspectives at a Superfund site: A Q methodology approach. *Journal of Environmental Management*. 2021. № 279. P. 111571. DOI: 10.1016/j.jenvman.2020.111571.

3. Vassileva A. G. Green Public-Private Partnerships (PPPs) as an instrument for sustainable development. *Journal of World economy: Transformations & transitions*. 2022. № 2(5). P. 2. DOI: 10.52459/jowett25221122.

ЕКОЦИД – ЗЛОЧИН РОСІЇ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ

Машталер О. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: o.mashtaler@donnu.edu.ua

У лютому 2014 року Росія порушила базові принципи міжнародного права та європейського устрою і здійснила міжнародний злочин, порушуючи територіальну цілісність та суверенітет України. Це спричинило найбільшу безпекову кризу в Європі з часів Другої світової війни. У квітні 2014 року, після захоплення окремих територій Донецької та Луганської областей та Автономної Республіки Крим було оголошено про початок антитерористичної операції на Донбасі [1]. У лютому 2022 року Росія розпочала повномасштабне воєнне вторгнення на територію України, захопивши окремі території Київської, Херсонської, Харківської та Запорізької областей і посиливши збройну агресію на територіях Донецької та Луганської областей. На жаль, факт незаконного вторгнення на територію України російських військ поклав початок екоциду – масштабного злочину проти довкілля України. Станом на сьогодні міжнародна спільнота визнала факт геноциду на території України, а також злочини проти людства, агресію і воєнні злочини. Але Україна наполягає на визнанні екоциду в міжнародній правовій практиці.

Поняття екоциду закріплене у статті 441 Кримінального кодексу України, яка навіть має відповідну назву – «Екоцид». Згідно з поданим тут визначенням, «Екоцид – масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну